

Konstruktiv journalistikk i krig og konflikt:

Formål: Hjelp deg å ramme inn krigs- og konfliktjournalistikk på en mer konstruktiv måte.

Still andre spørsmål

- Ikke bare: «Hva skjedde?» → Spør: «*Hva nå? Hva gjøres? Hva kan skje videre?*»
- Utforsk mulige veier fremover, ikke bare fastslå eller formidle fastlåst konflikt.

Ta med flere stemmer

- Sivile, kvinner, unge, fordrevne, ulike minoriteter (også situasjonsbetingete minoriteter), fredsarbeidere, humanitære arbeidere, lokale organisasjoner.
- Ikke bare militære eller politiske eliter.

Gi kontekst og kompleksitet

- Forklar bakgrunn og systemer: det inkluderer historie, økonomi, maktforhold, innsikt i minoriteter og lagene av makt og avmakt.
- Unngå å redusere til «to sider.»

Ord og bilder

- Unngå avhumaniserende ord.
- Bruk bilder med omtanke: informer uten å utnytte de som er avbildet, nummenggjøre publikum eller skape feile inntrykk og konnotasjoner.

Vis usikkerhet

- Vær åpen om hva som er ukjent, omstridt eller uklart i kildearbeid og saker.
- Forklar kildene dine der du kan og hvordan du har jobbet.

Unngå enkle dikotomier

- Framhev dilemmaer og avveininger (eksempelvis sikkerhet og overvåking versus menneskerettigheter).
- Ikke ramme inn mennesker og situasjoner som «helt gode vs. helt onde».

Løft frem handlekraft

- Fortell om ikke-voldelige initiativer, lokal motstandskraft, utholdenhet, tålmodighet, og humanitær innovasjon.
- Spør: «*Hvem prøver å gjøre noe bedre — og hvilke begrensninger har de?*»

Følg opp

- Gå tilbake til historiene: Hva skjedde etter 6, 12, 18 måneder?
- Får mulige løsninger et resultat eller effekt?

Involver publikum

- Spør hva de lurer på, gjerne etter organiserte møter og dialog med berørte.
- Gi praktisk info (hvordan hjelpe, hvordan og hvor lære mer).

Forbli kritisk

- Selv «løsninger» kan være propaganda.
- Still alltid spørsmålet: «*Hvem tjener på dette narrative?*»

Vær ærlig om det som skjer og sies:

- Handlinger representere mer enn tusen ord, og må tas på alvor
- Det mennesker med makt og mennesker uten makt formulerer må tas på alvor.

Vis etisk refleksjon og ydmykhet

- Vær bevisst egne bias, fordommer, posisjon og rolle overfor de du intervjuer, andre kilder og andre du møter rundt dem.
- Vurder risiko for å bli brukt i rollen som journalist

SAMARBEID OG PUBLISERING:

Samarbeid som metode for å håndtere kompleksitet

- Se samarbeid som en måte å håndtere kompleks virkelighet, ikke bare som ressursdeling

- Kombiner ulike kunnskapsformer: juridisk, teknisk, lokal og journalistisk
- Bruk samarbeid til å utvide perspektiver, ikke snevre dem inn

Samarbeid på tvers av fag og institusjoner

- Definer tydelige roller: journalistikkens oppgave er fortsatt uavhengig vurdering og publisering
Sørg for at samarbeid ikke erstatter kritisk distanse, men utvider kunnskapsgrunnlaget
- Samarbeid for eksempel med jurister, etterforskere, teknologer, forskere og humanitære aktører for å styrke dokumentasjon, analyse og verifisering (se fore eksempel the Reckoning Project)
- Bruk tverrfaglige team til å håndtere komplekse saker (krigsforbrytelser, massegraver, satellittdata, OSINT)
- Dokumenter metode: hvordan samarbeidet fungerer, hvem som gjør hva, og hvilke standarder som brukes

Transparens i samarbeid

- Vær åpen om samarbeidspartnere, finansiering og metode
- Forklar publikum hvorfor eksterne eksperter er involvert
- Skill tydelig mellom journalistiske vurderinger og ekspertbidrag
- Publisér metodiske forklaringer (hvordan data er samlet, verifisert og analysert)
- Gjør kildegrunnlag etterprøvbart der det er mulig

Formidling: fra informasjon til forståelse

- Oversett kompleks kunnskap til forståelige narrativer
- Bruk flere formater: tekst, video, data, immersive opplevelser
- Koble fakta, konsekvens, mulige responser
- Sørg for at publikum kan orientere seg (hva betyr dette?)

Redaksjonell integritet i samarbeid

- Samarbeid skal styrke journalistikk, ikke svekke den
- Journalister må stille kritiske spørsmål også til samarbeidspartnere
- Kunne trekke seg fra samarbeid ved interessekonflikter
- Vær tydelig på hvor grensene går

Objektivitet og uavhengighet i hybride team

- Oppretthold redaksjonell kontroll over publisering og vinkling
- Vurder alltid: Hvilke interesser har samarbeidspartneren?
- Unngå å adoptere språk, rammer eller konklusjoner ukritisk
- Skill mellom fakta (dokumentasjon), analyse (eksperter) og journalistisk vurdering
- Synliggjør uenighet og usikkerhet, også internt i teamet

Tillit som relasjon, ikke produkt

- Bygg tillit gjennom åpenhet, ikke bare gjennom autoritet
- Vis prosessen – ikke bare resultatet
- Inkluder publikum i forståelsen av hvordan kunnskap produseres
- Vær konsekvent over tid (oppfølging, korrigeringer, dialog)
- Anerkjenn begrensninger og feil

Samarbeid med publikum (participatory journalism)

- Legg til rette for at publikum kan bidra med informasjon, spørsmål og perspektiver
- Bruk dialogformater (Q&A, åpne møter, digitale plattformer)
- Inkluder berørte grupper i problemforståelse og vinkling
- Vær tydelig på hva publikum kan og ikke kan påvirke

Immersive og eksperimentell formidling

- Bruk VR, AR, 360-video og XR for å gi publikum erfaringsbasert innsikt
- Sørg for at immersive formater er forankret i dokumentert virkelighet
- Gi publikum kontroll (valg av perspektiv, navigasjon) der det gir mening
- Kombiner emosjonell opplevelse med fakta og kontekst

Etiske utfordringer i immersive journalistikk

- Vær bevisst risiko for emosjonell manipulering
- Tydeliggjør hva som er rekonstruert vs dokumentert
- Unngå å skape falsk “førstepersons sannhet”
- Beskytt sårbare grupper mot eksponering
- Vurder om immersive virkemidler øker forståelse – eller bare intensitet

Teknologi og sannhet

- Bruk teknologi (AI, satellittdata, blockchain, visualisering) som støtte, ikke erstatning
- Dokumenter hvordan teknologiske verktøy påvirker resultatet
- Vær oppmerksom på bias i algoritmer og datasett
- Test og verifiser teknologiens output

Jon Martin Larsen

Høyskolen Kristiania

Sist oppdatert: 23. april 2026